

TOOLISTE

HÄÄLE

Juuni 1936

9. aastakäik

E. Töolisühingute Kesklidu ja töölisnõukogude häälekandja

Töötulide lahendamise seaduse muutmise vajadusest.

Elmises „Töoliste Hääle“ numbris on ära toodud E. T. Kesklidu märgukiri Vabariigi Valitsusele töötulide lahendamise seaduse muutmise asjus.

Töoliste seisukohad on niivõrd selged ja asjalikud, et neile pole püütudki vastu vaielda: ainsaks erandiks on Eesti tööliste vana vaenlane — Saksa leht. Selle märgukirja mõte on lühidalt see, et töölised ei taha olla ametasutuste hoolealused.

Nende palgatase ei tohi kujuneda vastavalt neile määradele, mis töötulide lahendamise komisjonile võivad pähe tulla, vaid komisjoni otsustel peab olema kindel alus ekspertiisi näol. Kuna aga eksperdid on sunnitud kasutama tööandjate andmeid, siis kõige lihtsam oleks, kui töölistele antakse vaba võimalus kõrgemate palkade kättevõitmiseks. Siis ei saa keegi ütelda: oleksime võinud rohkem teenida, aga komisjon ei lase. Siis oleks töölistel selge teadvus, et nad saavad niipalju palka, nagu see vastab nende organisatsiooni jõule ning rahvamajanduslikule olukorrale; ja ette heita poleks neil kellelegi midagi.

Arvamine aga, nagu ei hooliks töölised sel puhul rahvamajanduse huvi-

dest, on täiesti alusetu.; rahvamajanduse arengust on nad samuti huvitatud, nagu kõik teised kodanikud. On ju teada, kui suur on ametiühingute rahvamajanduslik vastutustunne igalpool, kus on väljaarendatud kollektiivlepingute süsteem.

Meil kardetakse kollektiivlepingut kui tuld.

Töötulide lahendamise komisjongi ei tunnista ametiühingu esindajale antud tööliste volitusi; ka töötuli algatamise õigus tahetakse ametiühingult ära võtta. Selles olukorras ei saa ka ametiühingud vastutada töövõitluse arengu eest.

On ju kaks liiki palgavõitlusi: ametiühingulised ja n. n. metsikud. Emba kumba: kas töölistel on lootust parandada oma olukorda kollektiivlepingute kaudu vaba palgavõitluse teel: siis alluvad nad ka ametiühingute distsipliinile. Kui aga see lootus on töölistelt ära võetud, siis on sellega vahest saavutatav „rahu majas“ — mõneks ajaks; lõppude lõpuks tööliste tung parema elu poole läbibastab tõkkes seda hoogsamal kujul, mida kauemini ta pidurdatud.

Nägame ju, et Prantsusmaal oli

oli mõni nädal tagasi tekkinud väga tugev ja hoogne tööliiskonna streigiikumine; neid suudeti vaigistada vaid siis, kui otsustati kollektiivlepingute seaduse maksmapanekut, 40-tunnilise töönädala sisseseadmist jne. Seda liikumist on püütud seletada „piiritaguste mõjutustega“, kuid nende põhjused on palju sügavamad. Sellaseid streike on Prantsusmaal ette tulnud ka siis, kui Venemaad valitsesid tsaarid. Seekordne streikidelaine on lõppenud võiduga ja sest saadik on Prantsuse ametiühinguile avatud rahulik ja loomulik võitlustee, — kollektiivlepingute tee. Kindlasti on see võit kasuks Prantsuse rahva tulevikule.

Meil on kollektiivlepingute seadus olemas. Ärgu püüdku keegi seda seadust tegelikult elust välja lülitada. Muidu läheb meie areng mitte Inglise ega Skandinaavia, vaid hoopis teiste riikide rada, — ja kuhu see areng Eesti riiki viib, seda ei julge keegi ette ütelda.

„Revalsche Zeitung“ kirjutab, streigivabaduse jaluleseadmine käivat risti vastu valitsuse püüetele. Valitsuse

soovidest näib lehel olevat väga selge pilt! Meie aga arvame, et iga valitsuse sooviks peab olema rahva elutaseme tõstmine ning et see on saavutatav siis, kui rahvale endale antakse võimalus omale parema tuleviku kättevõitmiseks. Rahva enda vabad organisatsioonid suudavad seda teha paremini, kui ükski ametlik asutus.

Mõneltpoolt on arvatud, et märgukirja esitamisel oli mingisugune „poliitiline tagamõte“. Igaüks kes märgukirja tähelepanelikult läbi loeb, leiab, et see jutt on täiesti aluseta. Ametiühingud ei taha tegeleda poliitikaga; nad tahavad teha rahulikku ja asjalikku tööd. Et see töö aga küllalt vilja kannaks, selleks on paratamatult vajalik töötulide lahendamise seaduse muutmine.

Valitsuse ringkonadest on selle nõudmise peale vastatud, et seaduse muutmisele võib asuda siis, kui kogemusi on rohkem. Neid kogemusi tuleb kogu aeg juure ja tuleb soovida, et muutmine saaks teoks enne kui saab täis esimeste sundotsuste maksvusaeg, s. o. hiljemalt septembri jooksul.

Uued maksud.

Kogukonnamaks ja isikumaks.

5. juunil k. a. anti kaks dekreeti: linna kogukonnamaksu seadus, mis hakkab maksma 1. juulil k. a. ja alevi isikumaksu seadus.

Kogukonnamaksu, mis oma iseloomult ja sisult on isikumaks, võetakse kodanikelt 20—60-aastani, kuni 20 kr. aastas. Maksu liigitab linnavalikogu. Maksu alammäär on 4 kr. Maksust on vabastatud ainult hoolealused. Ka võib linnavalitsus üksikuid isikuid nende palve põhjal maksust vabastada. Muidu oli võlgade kustutamine — linnavalikogu ülesanne.

Linnavalitsuse nõudmisel tööandjad on kohustatud pidama kinni vähemalt kuuks ajaks tööle võetud isikute kuu töötasust iga kuu kuni maksu tasumise lõputähtajani ühe kolmandiku nende kogukonnamaksu tasumiseks, see on, kui töölise kogukonnamaks on 20 kr., siis peab ta seda kolm kuud ühesuurus-

tes osades tasuma. Kinnipeetud kogukonnamaksu tööandjad maksavad 15 päeva jooksul pärast kinnipidamise lõpetamist kohaliku omavalitsuse kassasse. Nii võib tööandja esimesel tähtajal kinnipeetud makse, mis hulgalt töolistelt vahest koguka summa teeb, oma käes pidada umbes 3 kuud. See on soodus laen tööandjale ilma protsendita.

Tähtajaks tööandjate poolt edasi andmata jäetud summadelt viivitusraha võtmist ei ole ette nähtud, küll aga on linnavalitsusel õigus nõuda viivitusraha 2% kuus omavalitsuselt, kes teisele omavalitsusele, kelle heaks summad laekunud, tähtajaks maksu edasi ei anna.

Samasugused alused on ka alevi isikumaksul.

Uus maks tabab rängalt töölisperekondi. Sagedasti on töölisperekonnas

mees, naine ja vanemad, kusjuures teenib vaid mees. Kogukonna ja isikumaksu tuleb tasuda mehel enese, naise ja ka vanemate eest — üldse kõigi eest, kes tema ülalpidamisel elavad, kui nad on 20—60 aastat vanad ja neil pole iseseisvat sissetulekut.

Kinni pidada võib tööandja töölise palgast ainult töölise enese maksu.

Isikumaksu võeti seni maal, kus aga pea kõik elanikud on tulumaksust vabastatud.

Seaduses ei ole ettenähtud, et haiged, vigased ja töövõimetus ilma sissetulekuta isikud oleksid kogukonna ja isikumaksust vabad.

Isikumaksu võeti varem vene ajal ka neilt linna elanikeilt, kes olid valla nimekirjas.

Tulumaksu sisseseadmiseega kaotati isikumaks.

Isikumaksu õiglusetus seisabki selles, et teda võetakse nii jõukailt kui vaeseilt, töövõimelistelt, kui ka tööjõuetuult, töötajailt ja sissetulekuga isikuil, kui ka töötuult ja tuluta isikuil. Jõukuse ja vaesuse vahedega võrreldes on ka alam- ja ülemmäära 4 ja 20 krooni piirid liig kitsad.

Euroopas võttis isikumaksu Saksa-

maa oma asumaal — Samoas ja Prantsusmaa Dogomeas, Madagaskaris ja teistes asumaaades. Muidu Euroopas peale mõne riigi isikumaksu enam ei tunta.

Venemaal hakkas Peeter I 1724. a. võtma isikumaksu, et sellega katta oma erakorralisi ja sõjaväelisi kulusid. See maks jäi vene riigi eelarvesse kuni 19. sajandi lõpuni. Maksuvõtmiseks peeti „hingekirju“ ja tehti nende revisjone.

Kui peale 1860. a. kerkisid päevakorda maksureformid, siis tulid eriti teravalt kuuldavale hääled, mis selle maksu kui ülekohtuse hukka mõistsid. Rahaminister Bunge kaotas selle maksu 1887. a. alates.

1906. a. ühtlustati Venemaal talupoegade passisüsteem teiste seisuste omadega.

Kaotati vallamaks, mida varem tuli tasuda ka linnaelanikkudel, kes valla nimekirjas olid.

Nagu ajalehtedest loeme, kavatakse kogukonna ja isikumaksuga siduda ka omavalitsuse valimisõigust, mis tooks ka uued alused kodanikkude põhiõigustesse. Ka valimisõiguse sidumine maksudega on iganenud alus, mis mujal ja ka meil kõrvale jäetud.

„Tühikuid“ töötülide lahendamise seaduses.

Töötülide lahendamise seadus (TLS.) on loonud majanduslike huvide pärast tekkinud kollektiivsete töötülide rahulisel teel lahendamiseks Töötülide lahendamise komisjoni (§ 1). Majanduslike töötülide all tuleb mõista seesseid töötülsid, kus tööliste sihiks on kollektiivselt kaitsta oma õigusi ja huve tööandjate vastu. Majanduslik töötüli peab suunduma nimelt tööandja kui niisuguse vastu (§ 2) ja just selles avaldub töötüli majanduslik iseloom. Suundub aga töötüli tööandja kui niisuguse vastu, siis kaitsevad töövõtjad oma õigusi ja huve sõltuvas töösuhetes, s. o. suhtes, millesse nad astuvad tööandjaga kui niisugusega. Kõigi muude õiguste või huvide kaitseks puhkevad töötülid ei ole majanduslikud.

Töötüli seaduse mõttes loetakse alga-nuks momendist, mil tööliste esindajad teatavad tööandjale, et töölised algavad streiki, kui nende nõudeid ei täideta (§ 2 — II lõik). Järelikult töötüli alguseks TLS. järgi on vaja kolme põhimõistet: a) tööliste esindajad, b) töötulist teatamine tööandjale ja c) streigi ähvardus. Ei ole aga töötüli alanud, s. t.

puuduvad need mõisted, ei ole juriidiliselt töötüli olemas ja komisjon ei saa astuda tegevusse.

Vaelusi tekitab tööliste esindaja mõiste, kuna kaks viimast mõistet ei sünnita raskusi. TLS. määrab, et „tööliste esindajateks loetakse töölisnõukogu liikmed ja töölisvanem eriliselt volitamata. Käitistes, kus puudub töölisvanem, valib oma esindajad tööliste üldkoosolek.“ (§ 3 — II lõige).

Nagu toodud lõikest nähtub, teeb seadus siin vahet kaht liiki töölisesindajate vahel, eraldades eriliselt volitatud esindajaid eriliselt volitamata esindajaist. Sellel vaheteol on seaduse järgi see tähendus, et tahetakse nimelt eriliselt töölisvanemat või töölisnõukogu esile tõsta. Ses mõttes seadus toonitab, et viimased loetakse tööliste esindajaiks „eriliselt volitamata“. Eelnevaist sõnust aga järeldub otsekohe, et peale nende eriliselt volitamata esindajate, leiavad tunnustamist ka eriliselt volitatud esindajad, sest muidu poleks sõnul „eriliselt volitamata“

üldse mõtet ja kogu lausend kõlaks „töölise esindajateks loetakse töölisnõukogu liikmed ja töölisvanem“. Niisiis, käitistes, kus töölisnõukogud ja töölisvanemad valitud, on kahtliiki töövõtjate esindajaid, eriliselt volitamata (töölisnõukogu või töölisvanem) ja eriliselt volitatud esindajad. Viimased peavad olema valitud töövõtjate üldkoosolekul, nagu see järgneb a contrario põhjal järgnevast lausest. Esijoones esindavad töövõtjaid neis käitistes eriliselt volitamata esindajad, kuid töövõtjad võivad nende kõrval eriliselt volitada ka teisi esindajaid, või eriliselt volitatud esindajatega eriliselt volitamata esindajad üldse kõrvaldada, nagu seda ka seletuskiri toonitab.

Käitistes, kus töölisvanemad valimata, puuduvad eriliselt volitamata esindajad. Siin esindajad peavad olema eriliselt volitatud töövõtjate üldkoosolekul ja nimelt valimise kaudu.

Et toodud seletus vastab täielikult seadusandja tahtele, nähtub ka seaduse seletuskirjast, milles avaldub seadusandja tahe. Seletuskiri § 2 ja § 3 juurde III lõik toonitab:

„Seadus loeb ilma eriliste volitusteta töölise esindajateks töölisnõukogu liikmeid või töölisvanemaid. Puuduvad need käitises, või ei soovi töölised neid näha oma esindajana töötüli puhul, siis tuleb esindajad valida töölise üldkoosolekul.“

Tõusetub küsimus, milline tähendus on seaduse seletamisel seletuskirjal? Tuleb tähendada. et autentne seletuskiri, autoriseeritud seadusandja poolt, evib esmajärgulist tähendust seaduse mõtte selgitamisel, nagu seda ka kohus ja õigus-teadus üldiselt tunnustab reas Riigikohtu seletusis, eriti õiguse üldõpetuse õpperaamatuis. Kui arvatakse, et seaduse seletuskirjal ei ole mingit tähendust, siis unustatakse, et TLS, seletuskiri on Riigivanema poolt alla kirjutatud ja temas väljendub Riigivanema, kes on seadusandja, tahe.

Käsitledes küsimust, kes võib olla töövõtja eriliselt volitatud esindajaks, tuleb lahendada see küsimus üldiste tsiviilseaduste alusel, eriti võttes arvesse kehtivat tsiviilprotsessi seadustikku, sest TLS. ses küsimuses ei anna mingeid juhendeid. Lähtudes neist alustest, tuleb toonitada. et töövõtjate eriliselt volitatud esindajaks TLS-I kohaselt võib-olla iga isik, nihaasti füüsiline kui ka juriidiline. Vaheteha füüsiliste ja juriidiliste isikute vahel ei ole siin mingit alust, tunnustab ju isegi kehtiv Tsiviilprotsessi seadustik (§ 1804) juriidilise isiku tsiviilprotsessivõimeliseks, kusjuures ta oma protsessiteovõimet teostab oma seaduslike organite kaudu. Järelikult töövõtjate esindajaks võib töövõtjate üldkoosolekul volitada iga füüsilise ja juriidilise isiku, kusjuures juriidiline isik toimib oma seaduslike organite kaudu. Juriidiliseks isikuks on ka ametiühing ja nii võib ka ametiühing töövõtjate volitusel toimida oma organite kaudu nende esindamisel.

Asjaolu, et ametiühing evib õigust töötülis esindada töövõtjaid, evib tegelikult määratud tähendust. Eriliselt volitamata töövõtjate esindajateks töölisnõukogu ja töölisvanemate tunnustamine on mõistetav. Töötülide lahendamise komisjon taotleb töötüli õiglast lahendust (§ 8). Selle saavutamiseks peavad võima pooled — tööandjad ja töövõtjad — esile tuua iseseisvalt ja sõltumatult oma seisukohti ja nõudeid. Töölisvanemad ja töölisnõukogu ongi varustatud teatud positsiooniga seaduslikult, mis tagab neile võimaluse tuua küllalt sõltumatult tööandjast esile töövõtjate nõudeid. Seesugune positsioon on ka veel ametiühinguil, isegi veel suuremal määral, mistõttu nemad töövõtjate esindajaina töötülis ja töötüli juhtijaina evivad suurimat tähtsust. Harilikud käitise töövõtjad sellevastu ei evi selmääral sõltumatust tööandjast, et võida töövõtjaskonna huve esindada komisjonis tööandjate vastu. Kuidas tööandja käitus esindajaks valitud töövõtjaga, näitab kujukalt A.-s. Narva Tekstiili juhtum, kus töövõtjate volinikud vallandati.

Töötülide lahendamise komisjon on asunud seisukohale, et töötülis töötülist haaratud käitise töövõtjaskonna esindajaks võivad olla 1) käitistes, kus töölisnõukogud ja töölisvanemad valitud, ainult need, 2) teistes käitistes, töövõtjate üldkoosolekul valitud füüsilised isikud. Järelikult töövõtjate volitusel, komisjoni arvates, ei või ametiühing neid esindada. Seesugusele tõlgendusele võib asuda ainult seaduse ebaõige tõlgitsemisega, sest seadus, nagu nägime, ei lase tulla teistele järeldustele, kui siin esitatud ja — seletuskirja üleoleva arvessevõtmatusena.

Komisjoni toodud seisukoht ei ole olnud järjekindel, vaid mingeil põhjusil muutuv, vastavalt lahendatavale töötülidele. Nii tunnustati meremeeste ja laevaomanike vahelises töötülis Meremeeste Ühing töövõtjate esindajaks. A.-s. Vennad Tofer'i töötülis aga ei tunnustatud isegi üldkoosolekul valitud füüsilist isikut.

Komisjoni seisukoht viib raskeile praktilise tulemusile, mis teevad komisjoni töö jaolt võimatuks, jaolt elimineerivad seaduse rakendamise võimalust üldse ja piiravad tema kehtivust vaid õige vähesele arvule töötülidele.

Töövõtjate poolt juhivad ja algatavad töötülisid ülekalduvalt ametiühingud, esindades töölisi, vastavalt seaduse eeskirjadele, oma organite kaudu. Selle tulemusel töövõitlused on olnud distsiplineeritud ja anarhiavabad. Ametiühing kuulutab töötüli välja ja teatab sellest tööandjale; (TLS. §§ 2 — II lõik, 3 — I lõik) ametiühingu korraldusi ja vahendeid arvestavad ka töövõtjad.

Töötülide lahendamise komisjoni arvates aga ametiühing ei või töölisi esindada. Selle tagajärjel kuigi töötüli, isegi streik on tegelikult olemas, juriidiliselt seda ei ole ja komisjon ei saa seda lahendada asuda, sest, töötüli alguseks loetakse moment, mil töölise esindajad teatavad tööandjale, et töölised algavad streiki kui nende nõudeid ei täideta.“ (§ 2 — II lõik). Ametiühingut aga komisjon töölise esindajaks ei tunnusta.

Seesugust tegelikult olevat, mitte aga juriidilist tööüli on ka raske muundada juriidiliseks. Vastavas käitises võivad üldse puududa töövõtjad esindajad, keda komisjon tunnustaks, kas sellepärast, et puuduvad töölisanemad või töölisnõukogu, või sellepärast, et töövõtjad ei ole pidanud üldkoosolekut, esindajate valimiseks. Kuid ei saa ka kuidagi kohustada käitise töövõtjaskonda pidama üldkoosolekut ja valima esindajaid, keda komisjon tunnustaks. Kuigi aga käitises oleks töölisanemad või töölisnõukogu, ei saa neid kohustada teatama kavatsetavast töötulist, mis ei ole nende poolt kavatsetud, algatatud ja juhitud. Lõppeks ei ole millegagi õigusatud nõue, et töövõtjad komisjoni ebaõige seaduse seletamise tõttu loobuksid oma huvide esindada laskmisest ametiühingu kaudu.

Neil asjaoludel komisjoni seisukohad viivad järgnevatele tulemustele.

Kaugelt enamik töötülisid ja isegi streike kaotaksid oma juriidilise loomuse streigina, ja töökatkestajaid vaadatakse juriidiliselt kui oma soovil töösuhte lõpetajaid. Selle tagajärjel streigid, mis tegelikult jääksid püsima, eviksid tihti äärmiselt ägedat iseloomu. Töövõitlused toimuksid enamikus väljaspool TLS-e raame alustel, mis õiguslikult normimata ja TLS osutuks tegelikult rakendamatuks ning komisjon võimetuks täitma ülesandeid, mis seadusega temale asetatud (§ 1). Kujukaks näiteks on Rauaniidi tüli. Ei ole nimelt arvata, et töölised töövõitlustes ametiühinguid mõõduksid ja laseksid tekkida olukorral, kus komisjon ametiühinguid üldse ei arvesta.

Kuigi aga eeldada, et töölised püüavad viia oma töötülid komisjoni määratud raamidesse, tähendaks seesugune käitiste kaupa töötülide lahendamine töötülide lahendamise komisjoni tegeluse ummistumist ja äärmist jõukulu.

Isegi aga seljuhul, kui töövõtjad saavad komisjoni oma esindajad, keda komisjon tunnustab, osutuks komisjoni tegelus tihti mõeldamatuks. On nimelt töötülisid, kus töövõtjaid saaks esindada ainult ametiühing. Juhumeil, kui töötüli tekkib kollektiivlepingu, õigemini küll tariifilepingu nõudest, ei ole keegi teine peale ametiühingu suuteline esindama töövõtjaskonda.

Teoreetiliselt mõistetakse kollektiivlepingu all (vt. J. Rebase artikkel „Tööliliste Hääles“ nr. 5, s. a., lk. 77 j.) seesugust lepingut, mille subjektidena esineb ühelt poolt töövõtjate kollektiiv, teiselt poolt tööandja või tööandjate kollektiiv. Kollektiivlepingud jagunevad tariifilepinguks, mida meil ekslikult nimetatakse kollektiivlepinguks, (Kollektiivlepingute seadus, RT. 1929, 33), kus töövõtjate kollektiiviks on ametiühing ja käitis — lepinguks, kus töövõtjate kollektiiviks on käitise töövõtjaskond seadusliku esinduse kaudu. Vastuvõetavamad töövõtjatele nendest on tariiflepingud ja töövõtjad on asunud ikka ulatuslikumalt sõlmima tariiflepinguid ja neid nõudma.

Töötüli lahendamine komisjonis algab lepitusprotseduuriga (§ 7). Töötüli seisab tariifilepingu nõudes. Töötüli algusest

on teatanud esindajad, keda komisjon tunnustab. Lepitusmenetlus aga osutub siiski võimatuks, sest tariifilepingu sõlmimisel töövõtjate poolt kontrahendiks võib olla ainult ametiühing, keda komisjon ei tunnusta. (RT. 1929, 33, § 1).

Niisugustel asjaoludel ei osutu võimalikuks ka komisjoni otsus, millele pooled alla kirjutaksid (§ 9) või kuigi komisjon teeks sellise otsuse ja pooled ka sellele allakirjutaksid, ei oleks sel otsusel mingit tähendust ses mõttes, et ametiühingut see otsus tariifilepingu kohta ei puuduta ja tema ei ole kohustatud seda sõlmima ja täitma.

Kõik need raskused kõrvalduksid, kuid komisjon loobuks seadusandja tahte ignoreerimisest ja tunnustaks ametiühinguid töövõtjate volitusel nende esindajaks. Komisjoni praktika aga, kutsub ellu ägedaid, juriidiliselt normimata töövõitlusi, piirab TLS-e rakendamisevõimalusi ja raskendab või teeb võimatuks komisjoni teotsemise. Kõik see muudab TLS-e jaolt rakendamatuks ja mõttetuks. Mõtetu ja rakendamatu seaduse andmine aga ei saanud olla seaduseandja sihiiks. Nii jõuame vaidlematule ja kindlale veendumusele, et komisjoni TLS-e tõlgendamise lähtekohad, mis püüavad iga hinna eest jõuda välja ametiühingute tunnustamatusele — on valed ja vajavad revideerimist.

Komisjoni selline seisukoht on seda küsitavam, et komisjon, olles riigiorgan, ei näi sugugi arvestavat neid Vabariigi Valitsuse seisukohti, mis viimasel töölisanemate konverentsil ametiühingute suurt tähtsust ja vajadust alla kriipsutasid.

Töötülide lahendamise komisjoni kaheldav joon mõlemas küsimuses, mis sundis asuma arvustavale seisukohale TLS-e suhtes, võib tekitada edasisi arusaamatusi. Ametiühinguline liikumine on neist kõige vähem huvitatud. Kuid töölisühingud ei soovi, et tähtsast küsimusest tööõiguslikes vahekorrades jääksid üldse normimata ja kujuneksid võitluse alusel, mil pole mingeid õiguslikke vorme. Sellepärast tuleb jõuda järgmistele loogilistele konsekventidele:

1) kas Töötülide lahendamise komisjon, tõlgendades seadust õieti, tunnustab ka ametiühinguid esindusvõimelisiks töötüli töövõtja poolel,

2) võiseda mitte tehes, tunnustatakse ametiühingute poolt juhitud töövõitlused juriidiliselt töötülideks ja nende st järgnevad töökatkestused streikideks, milliseid ainult komisjonis ei menetleta ja mille tagajärjel töösuhet ei loeta katkenuks. See seisukoht viib välja niisiis ametiühingute streigivabaduse tunnustamisele.

Lõppeks vajab käsitlemist küsimus komisjoni otsuste juriidilise jõu kohta, misalal seaduses esinevad teatud tühikud.

Komisjon asub esijoones lepitusmenetlusele. Õnnestub see, siis tuleb

toime käitisleping, sest ametiühinguid komisjon ei tunnusta. Jõult ja loobumisviisil aga on see leping võrdne tariifilepinguga, mida eesti õigus tunneb kollektiivlepingu nime all (§ 7 II lõik). Tariifilepingule võrdne jõud aga tähendab seda, et tööandja peab kõik lepingud töövõtjaga selles käitises sõlmima lepingu tingimustel. (Koll. lep. s. RT. 1929, 33, § 2). Loobuda sellest lepingust saab samuti kui tariifilepingust, selleks peab ta olema registreeritud Sotsiaalministeeriumis (RT. 1929, 33, § 5) ja kui ei ole kokku lepitud teisiti, peab ta üles öeldama tähtaja lõpmisel, vastasel korral muundub ta määramata ajaks sõlmitud lepinguks (RT. 1929, 33, § 9).

Ei õnnestu kokkulepe, siis teeb komisjon otsuse (§ 8) ja kui pooled sellega nõustuvad ning sellele alla kirjutavad, evib see otsus eespool vaadeldud kokkuleppe jõudu ja järeledeid (§ 9). Järeldite all tuleb mõista lepingust loobumisviise. Otsusele allakirjutamisega muutub see kokkuleppeks ja võib leida võrdset käsitust lepinguga.

Ei kirjuta pooled sellele alla, siis võidakse panna otsus sunduslikult kehtima (§§ 10, 11). Viimasel juhul ei saa juttugi olla kokkulepest. Siin aga tõusetubki küsimus sellest, kas sel juhul, kui töötüli tekkis vaid käitislepingu sõlmimise pärast, tariifilepingu küsimust komisjon seniste seisukohade alusel ei saa üldse arutada — ja see suguse lepingu sõlmimises pooled komisjonis kokku ei lepi, võidakse panna see leping komisjoni otsusena sunduslikult kehtima? Sellele küsimusele tuleb vastata eitavalt, siin ei saa enam olla juttu lepingust.

Järelikult kui töötüli põhjuseks on ainult kollektiivlepingu nõue töövõtjate poolt, siis piirduv komisjoni tegelus vaid lepitusmenet-

lusega ja ei saa ulatuda otsuse sunduslikult kehtimapanekuni. Et komisjon selle küsimuse lahendamiseks on võimetu, siis tuleks anda kollektiivlepingute sõlmimise läbiviimiseks töövõtjaile streigivabadus.

Streigivabaduse ulatust ses küsimuses võib määritleda järgnevatel viisidel.

TLS-es ses küsimuses erinorme ei ole. Järelikult kuigi tegelikult võib streik olla, ei ole see töökatkestus juriidiliselt streik komisjoni menetluse algusest, kuni otsuse kehtivuse tähtaja lõpuni. Ses küsimuses otsust ei saa olla, selletõttu streigivabadus on piiratud vaid komisjoni lepitusmenetluse ajaga, mille kaugemaks piiriks võiks olla tööliste mittenõustumine komisjoni otsusega; (§ 10) sest sellega lõpevad siin komisjoni ülesanded.

Arvesse võttes aga komisjoni teotsengu äärmist piiratust käitislepingu sõlmimise alal ja seni üldse võimetust kollektiivlepingute sõlmimise alal ning silmaspidades, et tavalistes töötüldes komisjon, tehes otsuse, mis selleks pannakse sunduslikult kehtima, streigi ikkagi väldib, mis kollektiiv- ja käitislepingute juhul võimatu, oleks otsustarbekas, kas nende tüliküsimuste arutamine üldse kõrvaldada komisjonist, tunnustades ses suhtes streigivabadust, või kuidagi teisiti lahendada vastu võetavalt.

*

Kokkuvõttes tuleb toonitada, et töötüldes lahendamise komisjoni olemasolu ainult siis on õigustatud, kui ta suudab tõhusalt täita seadusandja poolt temale asetatud ülesandeid. Ei suuda ta seda, või teeb ta seda halvasti, siis tuleb ta kas üldse kaotada, või leida tema teotsemiseks kindlamad alused. J. R.

Maatöölise koda.

Riigivanema dekreediga pandi kehtima 17. aprillil Maatöölise ja Väikemajapidajate koja seadus. Seaduse järele on koja eesmärgiks maatulundusliku töö edendamine ja maatöölise ning väikemaapidajate kultuuriliste ja aineliste huvide esindamine solidaarses koostöös teiste kutsetega. Eesmärkide kohaselt kehtivate seaduste ja määruste piirides koda selgitab koja alla kuuluvate kihtide olukorda, avaldab valitsus- ja omavalitsusasutustele oma seisukohti, töötab kaasa riigi-, omavalitsus- ja teistes asutustes, aitab kaasa maatulundusliku töö edendamisel ja edendab väikemaapidamiste korraldust ning kasutamist, aitab kaasa sotsiaalse kindlustamise edendamisel ja sotsiaalsete vahetõrgete leplikul lahendamisel, peab ühendust Põllutöökojaga ja aitab kaasa maatöölise ja väikema-

pidajate organisatsioonide töö ühtlustamiseks.

Koda võib moodustada maatöölise ja väikemaapidajate sektsioonid.

Koja organiteks on täiskogu, juhatus ja revisjonikomisjon. Koja täiskogus on 40 liiget, kellest 36 valitakse maatöölise ja väikemaapidajate poolt ja 4 määratakse Põllutöömistri poolt. Koja juhatus on 5-liikmeline, kusjuures 2 juhatusel liiget valitakse Põllutöömistri poolt määratud nelja liikme hulgast.

Koja liikmete valimisõigus on igal täisealisel palgalisel põllu- või metsatöölisel, kes on vähemalt ühe aasta jooksul pidevalt töötanud ühe ja sama tööandja juures maatulundusliku töö alal, või kes on samale alale palgatud teenistusse vähemalt kuueks kuuks. Väikemaapidajaist on valimisõigus neil,

kes tegelikult kasutavad maakohti, mille suurus on vähemalt kuni 10 hektaari, kusjuures maakohal peab olema põllumaad vähem kui 2 ha ja aiamaad vähem kui 1 ha. Valimisõigust ei ole väikemaapidajail, kes omavad saaduste valmistamise või ümbertöötamise ettevõtteid või müügikohti, kes on elukutselised käsi- või ehitustöölised, kes saavad hoolekandelist abi, kes on riigivõi omavalitsusteenijad ja kellel on valimisõigus mõne teise koja valimistel. Samuti ei ole valimisõigust neil väikemaapidajail, kelle maakohad asuvad linnade ja alevite administratiivpiirides, alevike ja raudteejaamade ehituspiirkondades ja suvitus- ning ravitsuskohtade piirkondades. Seega suur osa väikemaapidajaid ei kuulu koja alla. Samuti jääb välja koja alt palju maatöölisi, kuna meil pikemaaja lepinguga töölisi taludes peetakse vähe.

Valijate nimekirja võetakse need, kes selleks vallavalitsustes kirjalikult seaduse juhatuskirjas ette nähtud vormiga soovi avaldavad. Maatöölisel nimekirja võtmiseks on tarvis peremehe allkiri — nõusolek.

Koja esimehe ja juhatusliikmed kinnitab ametisse Põllutööminister. Kui Põllutööminister ei kinnita ametisse koja esimeest ja juhatusliikmeid, siis võetakse ette uued või täiendavad valimised. Kui ka teiskordsete valimiste tagajärjel ei teostu juhatus ametikohade täitmine, siis Põllutööminister nimetab koja esimehe ja juhatusliikmed koja liikmete hulgast.

Koda töötab Põllutööministri järelevalve all, tarviduse korral võib Vabariigi

Valitsuse otsusel Põllutööminister ka koja laiali saata.

Koja valimisi teostatakse valimisringkondade järgi, kusjuures ringkonna moodustavad üks või mitu kohaliku põllumeeste konvendi tegevuspiirkonda. Valimisringkondi on 36. Valimisringkonnad jagunevad valimisjaoskondadeks, kusjuures iga vald moodustab ühe valimisjaoskonna. Valimisjaoskonnas kutsutakse valijate nimekirja kantud kodanikud ühisele koosolekule, kus valitakse 2 esindajat valimisringkonna koosolekule. Valimisringkonna koosolekul valitakse kokkutulnute keskest üks koja täiskogu liige.

Koja valimisi toimetavad üleriiklik komitee, ringkonna-komiteed ja jaoskonna komisjonid. Üleriiklik komitee on 3-liikmeline, liikmed määratakse Põllutöö- ja Siseministri poolt. Ringkonnakomiteed on 3-liikmelised, kusjuures komitee esimeesteks on maavalitsuste esimehed, nende abid või vallavanemad või nende abid, teised liikmed määratakse maavalitsuste esimeeste või vallavanemate poolt. Jaoskonna komisjon on 4-liikmeline. Komisjoni juhatajaks on vallavanem või tema abi ja liikmeiks vallasekretär ja vallavanema poolt määratud kaks liiget.

Maatööliste ja väikemaapidajate koja seadus on avaldatud Riigi Teatajas nr. 34 — 1936. a., valimiste juhatuskiri on R. T. nr. 46 — 1936. a. ja juhatuskirja juure tarviliikud põllumeeste konventide tegevuspiirkonnad on ilmunud R. T. nr. 22 — 1936. a.

Tööliskoja seadus.

Tööliskoja mõte kerkis esile esimest korda aktuaalselt 1931. a. Ametiühingud olid koja suhtes tagasihoidlikul seisukohal, pooldades töölise vaba organiseerimise põhimõtet oma majanduspoliitiliste võitlusorganisatsioonide — ametiühingute ümber. Hiljem asusid töölisvanemate konverentsid, keskliidu nõukogu ja lõpuks keskliidu kongress seisukohale, et koda ei saa asendada

ametiühinguid võitluses töölise palga ja tööolude korraldamisel.

Riigivanema poolt anti dekreedina 8. mail 1936. a. tööliskoja seadus, mille järele luuakse tööstustöölise esinduseks avalikõiguslikul alusel tegutsev Tööliskoda.

Koja ülesandeks on tööstustöölise esindamine ja kaitse majandusliikude, sotsiaalsete ja kultuuriliste huvide alal.

Koda kogub andmeid mitmesugustes töölisel puutuvates küsimustes, toimetab uurimusi ja saadud andmete põhjal koostab ettepanekuid vastavatele asutistele tööliste huvidesse puutuvate küsimuste korraldamiseks. Koda võtab seisukohti töölistesse puutuvate seaduste ja määruste kohta ja esindab töölistekonda asutistes ja ettevõtetes, kus on nähtud ette tööstustöölise esindus, aitab kaasa töölisorganisatsioonide töö ühtlustamiseks ja tööstustöölise arendamiseks solidaarsele ühistööle teiste kutse- ja huviringkondadega. Peale muu ülesannete korraldab koda kursusi, näitusi ja loenguid kõikides töölistesse puutuvais küsimustes. Koda võib asutada osakondi ja arendab tegevust oma organite kaudu, milleks on üldkoosolek, juhatus ja revisjonikomisjon.

Tööliskotta kuulub 30 liiget, kes valitakse töölisnõukogu liikmete, töölisvanemate või valijasmeele poolt. Käitised, kus töölisvanemaid pole, valitakse valijasmehed vastavalt tööliste arvule samadel alustel nagu töölisvanemate valimisel. Kotta valitakse tööstustöölised, kes on tegutsenud sellistena vähemalt 1/2 aastat enne koja valimiste väljakuulutamise päeva, on Eesti Vabariigi kodanikud, vähemalt 24 aastat vanad ja omavad valimisõiguse kohaliku omavalitsuste valimisel. Tööstustööliseks loetakse kõik töölised, kes töötavad käitistes, mis vastavad tööstuslike käitiste töölistekonda asutiste seaduse § 1. loetletud tundemärkidele, vaatamata tööliste arvule neis käitistes.

Koja üldkoosolek tuleb kokku vähemalt üks kord aastas ja valib koja esimehe ja 2 juhatuselise liiget ning 3-liikmelise revisjonikomisjoni — kõik kolmeks aastaks. Juhatuselise ja revisjonikomisjonile valitakse 2 kandidaati.

Üldkoosoleku otsused, mis käivad juhatuselise valimise, aruannete, tegevusekava kohta ja kinnisvarade omandamise või müümise, jõustuvad alles pärast sotsiaalministri poolt kinnitamist. Koja esimehel on õigus panna seisma ka neid üldkoosoleku otsuseid, mis ei kuulu sotsiaalministri kinnitamisele, kui ta leiab, et need on vastolus seadustega ning esitada küsimus sotsiaalministrile otsustamiseks.

Koja juhatus valib üldkoosolekul valitud esimehele varuks asetäitja. Kui sotsiaalminister ei kinnita koja üldkoosoleku otsust koja esimehe või mõne koja juhatusliikme kohta, siis võetakse ette uued või täiendavad valimised hiljemalt ühe kuu jooksul sotsiaalministri otsuse kättesaamise päevast arvates. Kui määratud tähtpäevaks valimised ei toimu või ei kinnitata teistkordselt esimeest või juhatuselise liikmeid, nimetab sotsiaalminister koja esimehe või teised koja juhatuselise liikmed koja liikmete hulgast. Koja tegevust korraldab juhatus ja esimees.

Koja osakonnad asutatakse üldkoosoleku poolt ja need töötavad erikordade alusel, mis kinnitatakse koja üldkoosolekul. Koja kuludeks töölised maksed ei maksa. Koda saab sissetulekuid oma asutistest ja ettevõttest, kojale antavaist toetusist ja ametustest.

Sotsiaalminister valvab koja tegevuse järele ja Vabariigi Valitsus võib sotsiaalministri ettepanekul saata laiali koja. Sel juhtumil võetakse ette uued koja valimised hiljemalt kuue kuu jooksul. Sotsiaalministril on õigus tagandada koja juhatuselise liikmeid ja koja nimetatud ametijõude nii üksikult või ka kõiki korraga, samuti määrata koja esimehe või juhatuselise liikme vabale kohale asetäitja koja liikmete hulgast kuni esimehe või juhatuselise ametisse kinnitamiseni või nimetamiseni. Koda esitab aruandeid ja ettekandeid oma tegevuse kohta Sotsiaalministrile või ministriumidele, kes annavad kojale toetusi.

Koja esimesed valimised toimuvad septembri lõpul.

Nagu töölistekonda seadusest nähtub, aitab koda kaasa töölisorganisatsioonide töö ühtlustamiseks, kuid ei muuda kuidagi ametiühinguid liigseiks ega asenda nende ülesandeid palga- ja tööolude korraldamisel. Ametiühingute põhiülesandeid saavad täita ainult ametiühingud. Töölistekond peaks praeguses olukorras aktiivsemalt kui kunagi varemalt organiseeruma oma vabade ametiühingute ümber, ainult siis on ametiühingutel võimalik väärikalt kaitsta töölise majanduslikke ja sotsiaalpoliitilisi huvisid.

Töölisele puhkeajal odavam sõit.

Teedeministeeriumi tariifinõukogu otsuse järgi 5. juunist 1936. a. hakkab maksma uus raudtee reisijateveo tariif alates 20. juunist s. a. tööstustöölise kohta, kes saavad tööstustöölise palgalise puhkeaja seaduse järgi puhkuse. See tariif annab raudteel sõiduks 50% soodustuse, millele juhime kõigi töölise tähelepanu ja soovitame antud soodustusi kasutada puhkeaegeks sõitudeks. Alljärgnevas toome olulisema väljavõtte uuest tariifist.

Tööstustöölise puhkeaja-sõidud.

1. Tööstustöölisele, nende palgalisel puhkeajal, mis nad saavad „Tööstustöölise palgalise puhkeaja ja töölepingu lõpetamiseks tarvilise ülesütlamise aja pikendamise seaduse“ (RT 108 — 1934. a.) põhjal, antakse raudteel sõidu puhul 50% sõiduhinna alandust üldtariifi veomaksu määrade järgi arvutatud ühekordsete või edas-tagasi täispileti hinnast.

Hinnaalandus on maksev 1. maist kuni 30. septembrini.

2. Hinnaalanduse saamiseks töölisel peavad olema varustatud käitise juhatuse poolt väljaantud tunnistusega, mis antakse välja käitise poolt lubatud puhkeajaks iga aasta üks kord.

Tunnistuse kaotamiseks uut tunnistust välja ei anta.

Tunnistuse plankke saab käitise juhatuse Raudteevalitsuselt. Tunnistuste plankide valmistamiskulud tasub käitise.

3. Sõidudokumentideks antakse poolpilet.

4. Rongi revideerimisel tööline on kohustatud rongi revideerivale ametnikule ühes sõidupiletiga näitama ette hinnaalanduse tunnistuse ning tarviduse korral ka pildiga varustatud isikut tõestava tunnistuse.

5. Puhkeaja lõppemisel tööline on kohustatud hinnaalanduse tunnistuse tagasi andma käitise juhatusele. Tunnistuse mitte tagasiandmisel kaotab tööline õiguse hinnaalanduse saamiseks järgmiseks aastaks.

Käeolevat hinnaalanduse soodustust tuleks teha teatavaks kõigile töölisele, et neil võimalik oleks puhkeajal sõita vabasse loodusesse tervise ravimiseks sugulaste, vanemate, tuttavate või teiste poole.

Igasuguste ettetulevate arusaamatuste selgitamiseks tuleb pöörduda Raudteevalitsuse või teedeministeeriumi tariifinõukogu sekretäri poole.

Soome tekstiiltöölise liit 30-aaslane.

30., ja 31. mail ja 1. juunil peeti Tampere Soome tekstiiltöölise liidu 30. a. juubeli kongress. Kongressist võtsid väliskülalistena osa Rootsi, Taani, Norra ja Eesti tekstiiltöölise liitude esindajad. Arvurikast kongressi tervitasid ka kohalikke töölisühingute ja töölisajakirjanduse esindajad. Kongress peeti Tampere töölismaja ruumikas kontsertsaalis, kusjuures sportlik osa leidis aset staadionil.

Kogu Soomes on ümmarguselt 16.000 tekstiiltöölise, kellest kongressi päeval oli organiseeritud 3161. Tekstiiltööstuste keskuseks on Tampere, kus asuvad suured puuvilla-, lina- ja villatööstused. Naistöölise protsent on Soome tekstiiltööstuses eriti suur, mis

vajutab ka organisatsioonile oma pitsati. Nii on 3161 liikmest 2394 naist ja ainult 767 meest. Ringi käies Soome tekstiiltööstustes, ei hakanud kuskil silma meeskangruid, ketrajaid või poolijaid.

Üksikud käitistes leiduvad mehed on rakendatud raskematele ja tehniliselt keerulisematele töödele. Ühele naiskangrulle on puupuuvillatööstuses usaldatud kuni 20 automaattelge.

Soome Tekstiiltöölise Liit on oma struktuurilt sarnane Eesti Tekstiiltöölise ühingule, omades arvuka hulga osakondi ja nendele ühise keskjuhatuse. Ka liikmete arvu poolest võiks E. Tekstiiltöölise ühingu oma vanema

vennaga võistelda, kuid ainelisest küljest oleme neist tõesti 25 a. taga. Üldiselt on Soome töölisühingud jõukad, mida võib järeldada juba 7- kuni 8-kordsetest töölistmajadest. Töölisühingutele kuuluvaid töölistmaju on Soomes üle 1000-de.

Ehkki Soome Tekstiiltöölise Liidu liikmete arv ei ole mitte suur, on liit siiski suure ja tõhusa töö teinud tööliste kasvutamisel. Tehtud töö tagajärjel paistab välja Soome tööliste enesekindlus ja arusaamine töölisliiku-

misest. Ka on liit suutnud ennast panna maksma tekstiiltöösturite ees.

Omapärasena, kuid meeldivana tundub, et suur osa kongressi päevakorrast täitus laulude, deklamatsioonide ja sportlike ettekannetega. Peab otse imestama soomlaste kodusust oma organisatsiooni sisetöös, kuidas üsna külmi ja ametlikke asju osatakse korda saata teatava lihtsuse ja kodususega.

Kongress lõppis 1. juuni õhtul ühise internatsionaaliga, millele järgnes eine külalistele ja liidu usaldusmeestele.

Töövõiflusite rindell.

Narva Linavabrik.

Narva Linavabriku töölised esitasid vabriku juhatusele järgmised nõudmised: 1) tööliste palku tõsta 25%, 2) päevapalkade arvustamisel kaotada sentide sajandikulised murdosad, tehes tunnitasu määrad täissendideks, 3) seni antud 5 sülla puude asemel 6 sülda puid aastas, s. o. iga kahe kuu tagant antakse üks süld puid hinnaga kr. 1,40 süld ühes kohale veoga. Puude pikkus 14 tolli.

Tööinspektori ja töötülide lahendamise komisjoni esimene lepituskatse nurjus. Teisel lepituskatsel töötülide lahendamise komisjonis poolte järeleandmise tõttu saavutati järgmine kokkulepe:

1. Päevatöölise tunnitasu tõuseb,

neil kes seni teenisid tunnis	16,10—17,75 s.	—	5 1/2 %
" " " "	18,00—19,00 "	—	4 1/2 %
" " " "	19,01—20,00 "	—	3 1/2 %
" " " "	20,01—25,00 "	—	3 %

Sentide murdosad, mis tekkivad tunnitasu protsentuaalsest kõrgendamisest, tõstetakse ülespoole järgnevalt:

0,10 kuni 0,49 senti — 0,50 senti ja

0,60 " 0,99 " — 1,00 "

Sentide murdosi 0,01 kuni 0,09 arevesse ei võeta.

2. Elmises punktis toodud alustel tõstetakse ka kuutöölise põhipalku.

3. Erakorterites elavatele tükitöölisele maksab tööandja, alates 1. juunist s. a. korteriraha 12 senti iga tööpäeva eest.

Tükitöölise töötasu suureneb ainult korteriraha arvel.

Uued palgad hakkasid kehtima alates 1. juunist 1936. a.

„Narva Tekstiil“.

„Narva Tekstiili“ töölised nõudsid 20% palgakõrgendust, 46 tunnilist töönädalat ja selle eest 48 tunni tasu ja puhkeaja andmist kohe peale jaanipäeva. Lepitusmenetlusel ei saavutatud kokkulepet. Vabriku omanik Nirk oli vallandanud kaks agaramat töölise, kes esitasid tööliste nõuded ja võtnud hiljem teistelt tööliselt surve mõjul allkirjades selleks, et nad ei tunnista mingisuguseid nõudeid vabriku valitsuse vastu ja on oma olu-

korraga rahul. Vabriku omanik rikub järjekindlalt seadusi, millepärast tal on sekeldusi tööinspeksiooniga.

Töötülide lahendamise komisjon otsustas tõsta „Narva Tekstiil“ töölise palka 8% võrra, kuna need on madalamad kui Tallinna ja Narva tekstiilkäitiste töölise palgad. Uued palgad hakkavad kehtima, alates 1. juulist 1936. a. ja kujunevad järgmisteks:

töölised, kes seni said päev. kr. 1,10 hakkavad saama kr. 1,25	1,25	"	"	1,35
" " " " " " " "	1,30	"	"	1,40
" " " " " " " "	1,40	"	"	1,50
" " " " " " " "	1,50	"	"	1,60
" " " " " " " "	1,80	"	"	1,90

Peale selle otsustati ühe kuu jooksul suvel töönädal määrata 46 tunnile, kusjuures palka tuleb maksta 48 tunni eest. Komisjoni otsus kehtib 31. dets. 1936. a.

Sadamatehased.

Sadamatehaste töölised nõudsid tükitöölise põhipalkade tõstmist praeguselt tasemelt, s. o. 21—20 s. tund 24—32 s. t. vastavalt iga ühele 3 sendi võrra tunnis, tükitööga keskmise teenistuse tõusu kindlustamist 10% võrra, oskustöölistel, kes töötavad tunnistöö alusel ja kelle senine tunnitasu on 30—34 senti, tõsta palka 15% ja kelle senine tunnitasu on 35 ja enam senti — 10%, ekspedit-siooni töölisele, kelle senine töötasu on 21—29 senti, määratagu tunnitasu alammääraks 24 s. lakkuseppadele, kes 7. mail said 2 senti tunnis palgakõrgendust põhipalgale, veel 1 s. tunnis juurde. Sadamatehaste töölise produktiivsus on tõusnud 125%, kuna tükitöö normid on langenud töölise arvustusel kuni 40%. Ins. Gerrrets tegi ekspertiisi, kuna pooled ei saavutanud vabatahtlikku kokkulepet. Eestoodud töölise nõuded olid ainult 1/3 nende esialgseist nõudeist.

Komisjon otsustas tõsta töölise palku alates 1. juulist 1936. a. järgmiselt:

1) tükitöölise senist 21—24 s. põhitunni-tasu 2 sendi võrra,

2) tükitöölise senist 25—29 s. põhitunni-tasu 3 sendi võrra,

3) lukuseppadele lisaks 7. mai 1936. a. 2 sendilisele töstmisele 1 sent põhitunnipalgale lisaks,

4) ekspeditsiooni töölistele, kelle tunnitasu 21—29 s. vähemalt 1 s. võrra tunnis.

Töölistele, kelle tunnitasu 30 ja enam senti, jääb tehase juhatusel vabadus tõsta palga vastavalt tööliste individuaalsetele võimetele.

Peale selle komisjon otsustas võtta teadmiseks tehaste juhatusel kindla lubaduse, et ühe aasta jooksul ei vähendata tükitöö tasu norme, kui tööliste produktiivsus peaks tõusma ja lubaduse, ratsionaliseerida tehaste töötingimusi selles sihis, et võimaldada üksiku tööliste tööproduktiivsus tõusu.

Komisjoni otsus on maksev 31. detsembrini 1936. a.

V-d. Toferi töölist.

V-d. Toferi tööliste nõudmine 30% palga kõrgendamiseks, millest oli pikemalt eelmises „Töölise Hääles“, anti töötülide lahendamise komisjoni.

Töötülide lahendamise komisjon kutsus mõlemad pooled kokku 28. maiks leppe sobitamiseks. Kuna tööandja ei nõustunud sentigi palga kõrgendama, siis ei tulnud leppust midagi välja. Komisjon jättis asja lahtiseks, andes pooltele veel võimaluse omavaheliseks leppe saavutamiseks.

5. juunil pöördus V-d. Toferi tööliskõukogu tööandja poole, et saada teada, kas on vahepeal mõeldud ümber ja nõustutakse palgakõrgendusega. Tööandja vastus oli ka seekord kategooriliselt eitav; lisaks tegi tööandja teatavaks, et vabrik vallandab öövahetuse — 52 meestöölist — tellimiste vähesuse tõttu. Vallandatavate seas oli ka kaks töölisanemat. Kuna seesugune töölisanemate vallandamine oleks olnud seadusevastane, siis tööinspektori energilisel vahelesegamisel võttis vabrikujuhataja L. Engmaa tööliskõukogu liikmete vallandamise otsuse tagasi. Öövahetus hakkab uuesti tööle kuu aja pärast.

Olgu lisatud, et eelmistel aastatel kunagi pole suvel öövahetust vallandatud, olgugi, et siis on teatud hooaja madalseis, mis annab töölistele põhjust arvamiseks, et vallandamise peapõhjus ei ole tellimiste vähesuses.

11. juunil oli komisjonis asi jälle arutusel, kus tööliskõukogu nõudis, et tema volinik, Eesti Tekstiiltöölise ühingu esindaja, võiks esineda õigustega, millele komisjoni esimees A. Piip vastas, et sotsiaalministri otsusega võivad ainult need käitised omale volinikke valida, kus puuduvad töölisanemad või nõukogud, mille peale V-d. Toferi tööliskõukogu protesteerides lahkus komisjonist.

Komisjon konstateeris, et lepitus pole tulnud toime ja komisjoni sundotsus kujunes järgmiseks: kangruosakonnas tõsteti 83 tükitöölisele praegu kehtivaid tükitöönorme 3% võrra; ketrusosakonnas 20-le tükitöölisele-ketrajale 5% võrra ja 40 päevatöölisele tõsteti palga Kr. 1.68-lt Kr. 1.76-le päevas, s. o. 4.5%; 6 kääriljal tõsteti teenistusvõime järele palga 4—8% võrra ja 10 nieläbitõmbajal ning kätteandjal 4—5%. Komisjoni otsus langes kokku vabrikuvallitsuse vabatahtliku pakumisega peaaegu 100% — ainult nieläbitõmbajaile ja kätteandjaile pani komisjon 1% vabrikuvallitsuse ettepanekule juure. Vabriku vallitsus nõustus 3—5%, komisjon otsustas tõsta palga 4—5%.

Narva „Villa“ tööliste nõudsid palka.

Narva „Villa“ tööliste nõudsid käitise juhatuselt oma sellekohase üldkoosoleku otsuse kohaselt palka juurde. Käitise juhatus tuligi teataval määral tööliste nõuetele vastu. Tööliste võtavad seisukoha hiljem käitise juhatusel palgatõstmise kohta.

Meremeeste Kollektiivlepingu

asjus on E. Meremeeste ühing selgitamas liikmete seisukohta. Teatavasti töötülide lahendamise komisjon loobus kollektiivlepingu arutamise, jättes selle meremeeste endi korraldada. Ühing püüab nüüd selgitada liikmete seisukohti, kas astuda veel tänava võitlusse kollektiivlepingu eest.

Mis puutub palkadesse, siis töötülide lahendamise komisjoni sundotsusega on need tõstetud kaugesõidus 2% ja ligisõidus 5%. See ei rahulda kaugeltki meremehi, kuid otsus on sunduslik 6. kuuks, misajal selle vastu võidelda ei saa. Laevatoidule minnakse komisjoni otsuse kohaselt 1. nov. 1936. a.

Pärnu saeveskitöölised palgasõiduluses.

Pärnus asuvate Schmidt ja Fröhlingi saeveskite tööliste esitasid on tööandjatele kollektiivlepingu nõude ja üksikasjalise töötasude tabeli nii tüki- kui ka päevatöölise kohta. Kuna kokkulepet kohal ei saavutatud, anti töötüli komisjoni, kus lepitusprotseduur ebaõnnestus. Tööliste olid oma nõudmistes kindlad, kuna tööandjad tegid mõningaid järeleandmisi. Komisjon asja kaaludes jättis kollektiivlepingu nõude kõrvale nagu Rauaniidi töötüli puhulgi ja asus ainult töötasu tabelit arutama.

Komisjon otsustas tõsta palka mõlema saeveski töölistel ühtlaselt. Naiste töötasu tõusis 14—15 sendilt tunnis 18 sendile. Meestöölise eelmised palgad olid 20—35 sendini tunnis. Komisjoni otsuse järele on uued palgad 25—38 sendini tunnis — tõus 3—7 senti tunnis. Tükitöölisele kohustati tööandjaid palka tõstma kindlat % määramat.

Pärnu saeveskitest saavutasid Lennuki töölised läbirääkimiste teel 20% palgakõr-duse.

Oleks töölistel olnud antud juhtumil strejgivabadus, oleks kollektiivleping ühes tööliste poolt nõutud töötasudega paaripäevalise tööseisaku järele saavutatud, sest praegu on Pärnus nõudmine tööliste järele suur.

Rauaniidi streik.

Rauaniidis on palgavõitluse kaeviksõda käimas pikemat aega. Esimesed läbirääkimised peeti juba märtsis ja saavutati tööinspektori sobitusel kokkulepe. Hiljem aga hakkas vabriku vallitsus rikkuma esialgset kokkulepet ja tükitöö hindu allapoole „reguleerima“. Uute töösordide eest, mis oma iseloomult olid raskemad ennetehuist, maksti vähem töötasu. Kangrud esitasid vabriku vallitsusele kategoorilise nõudmise streigi ähvardusel kollektiivlepingu sõlmiseks, et kindlustada oma olemasolevaid töötasu norme tulevaste „reguleerimiste“ vastu. Sisuliselt kollektiivlepin-

gus ettenähtud normid ei tähendanud palga tõstmist, arvatud välja paar pisemaulatusega juhtumi, vaid piirdusid peamiselt olemasolevate tükitöö normide kindlustamisega. Selleks oli koostatud ühe kõige tüübilisema standard riide liigi töötasu väljaarvestamise alus, mille abil hiljem kõigi teiste tükitöö normide väljaarvestamine oleks sündinud hõlpsasti ja tööliste õiglaselt. Raskematele töödele oleks vastav protsent arvatud juure. Sellise mooduse vastuvõtmine oleks vabriku valitsusele tähendanud töötasu normide kaudse alandamise kombineerimise lõppu.

Vabriku valitsusega ei saadud kokkulepet. Töötüli anti komisjoni, kus lepitusmenetlusel komisjon ei tunnustanud ametiühingute esindajate täievoliliseks tööliste esindajaks, kuigi sellel oli tööliste üldkoosoleku volitus. Töölisnõukogu ja ametiühingute esindaja lahkusid protestiks komisjoni otsuse vastu lepitusmenetluselt.

Komisjon asja arutades jättis kõrvale täiesti tööliste nõuded kollektiivlepingu asjus, samuti jäeti kõrvale tööliste poolt koostatud tükitöö tasude väljaarvamise alus, kuigi tööliste poolt see õieti oli koostatud.

Komisjoni otsus oli: kinnitada 31. märtsi s. a. kokkuleppes ettenähtud palgad täiendusega, mille järele kangrutele vähemaks palgaks määratakse 20 senti tunnis ja telgede puhastamine peab toimuma normaaltööaja vältel, kuna tükitöölised saavad sellise puhastamise eest 25 senti tund. Komisjoni otsus maksab 19. juunist kuni 1. novembrini 1936. a.

Rauaniidi juhatus vahepeal vallandas 35 töölist öövahetusest, ilma et oleks teatatud sellest töölisnõukogule või kuulatud ära selle arvamust vallandamise teostamise kohta. Sa-

mal ajal esines meister Bergmann tööliste vastu väga üleolevalt ja andis mõista, et vallandamised toimuvad tema mustade nimekirjade järele. Bergmanni toores käitumine ajas töölisel vihale ja töö pandi 17. juunil seisma. Meister Bergmann aeti kott ja küüditati vabriku trepist alla. Tööinspektori lepituskatsed kohal ei annud tulemusi ja tööseisak kestis edasi. Tööseisakust võtsid osa kangru osakonnas 140 töölist. Hiljem liitusid solidaarsusest ka värvi- ja apretuurosakonna töölisel, kes kuupäevalise etteütlemise järele lubasid alustada streiki, kui nende nõuetele ei tulda vastu. Nõuti mõningaid vähemaid palga korrektiive ja ventilatsiooniparandamist, sest puuduliku ventilatsiooni tõttu pidid töölisel töötama 60 kraadilises kuumuses. Tööseisak kestis käesolevate ridade kirjutamiseni.

Ehitustöölised.

Paemurrumeeste streigi

pidi ehitustööliste ühing katkestama, kuna olukord streigiks osutus ebasoodsaks. Eriti äge ühingu vastu võitlema oli kurikuulus K. Must, kes sedapuhku esines tööandjate volinikuna. Osa ettevõtjaid sõlmis siiski töölistega lepingud.

Tallinna Sadamatöölised.

Palgavõitluse küsimus.

Tallinna sadamatööliste palgad on tugevalt alandatud kriisi ajal. Seepärast on sadamatöölised alustamas võitlust oma palgatingimuste parandamiseks. Vahepeal loodud Tallinna Laevatööliste ühinguga jõuti ühise aktsiooni asjas kokkuleppele ja loodetakse küsimus lahendada soovitud suunas.

Ametiühingute ja töölisvanemate tegevusest.

Tartu ametiühingute tegevusest.

Tartu ametiühingud, vaatamata suvisele ajale, on oma tegevuses aktiivsed. Ühingutes, peale mõne erandi, kestab hoogne liikmete juurevool. Nii on tõusnud liikmete arv aasta algusest käesoleva ajani: Metallitööliste Ühisuses 27-elt 160-le, Kivitööliste Ametiühisuses 90-elt 300-le, Nahatöölise Ühisuses 120-elt 290-le. Teistes ühisustes on tõus olnud protsentuaalselt väiksem. Üksikutes ametiühingutes ja samuti ka üksikutes ametialades ei saa olla enam suurt juurekasvu, sest on jõutud peaaegu maksimumini. Nii on trükistöölisi organiseeritud 90% ümber, jääb veel organiseerida abi- ja tööjõud, kelle organiseerimise % pole veel küllaldane. Samuti on pottseppade, mehaanilise saapatootuse tööliste ja mõnede teiste vähemate tööalade tööliste organiseeritute % 85—100. Parkseppade, kes teistes linnades on vähe organiseerunud, on Tartus organiseerunud üle 50%. Samuti on hiljuti asutatud Eesti Tekstiilitööliste Ühingu Tartu osakonna ümber koondunud paari kuu jooksul 50% ümber Tartus asuvaid selle tööala töölisi. Väga väike on veel Tartus toidu- ja maitseainete tööliste, peale pagarite ja kondiitrite, organiseer-

rumise %. Ka ei ole rahuldav ehitustööliste koondumine oma ühingu ümber, peale müürseppade ja pottseppade, kes on koondunud kivitööliste ametiühisuse ümber. Viimasel ajal hakkavad ka teised ehitustöölised koonduma oma ühingu ümber.

Tööliste majandusliku olukorra parandamiseks on katsunud jõudu mööda kaasa aidata kõik ametiühingud. Nii on rätsepatel pikemat aega sõlmitud kollektiivleping kõigi ettevõtjatega. Kingseppade kindlustasid möödunud aasta streigiga ettevõtjate vahelise lepingu kaudu oma töötasu, mis ka käesoleval aastal edasi kestab. Selle leppega on ühinenud valdav osa ettevõtjaid. Nelja mitte allakirjutanud ettevõtjaga, kes praegu oma tööliste maksavad vähem töötasu kui teised, on ametiühingul võitlus käimas, nende tööliste töötasu tõstmiseks ametiühing kuulutas boikoti ja andis välja lendlehed, mille peale ettevõtjad tõstsid süüdistuse Nahatöölise Ühisuse juhatus vastu K.S. § 506 põhjal. Kohus on praegu käimas, kuid ühingu juhatus on veendunud, et saab õiguse, sest tunnistajate läbi on tehtud kindlaks, et lendlehes avaldatud asjaolud on õiged.

Pottseppade kindlustasid oma töötasu kollektiivlepinguga, millele kirjutati alla 11. juunil 11 ette-

võtja poolt. Alla on kirjutamata veel kaks ettevõtjat. Lepinguga on kindlustatud tunnitasu alammääraks 50 senti ja kui tööline tükitööga tunnitasu alammäär ei jõua teenida, makstakse tunniväsi. Muidugi on ka tükitöötasud normeeritud. Ainult ametiühisuse liikmeid võib võtta tööle. Samuti ei tohi ametiühinglased töötada nende ettevõtjate juures, kes leppega pole ühinenud. Lepingu rikkumise korral maksab töandja Kr. 100 ja tööline Kr. 50 ühingusse. Kui tööline peaks ettevõtjana iseseisvalt tööd võtma, siis peab leppes ettenähtud hinnale juure arvama 40%, milline on ka ettevõtjate alammäär hind. Leping saadeti tööinspektori kaudu ministeeriumi kinnitamiseks.

Tartu Töölisühingute Kesklüüdl on võimalik olnud sõlmida kokkulepe Metsade Valitsusega puude ostuks odavama hinnaga ametiühinglastele, millist soodustust kasutavad väga paljud ametiühinglased.

R. K.

Tartu tekstiiltöölised organiseeruvad.

Tartus peeti Eesti Tekstiiltöölise Ühingu korraldusel Tartu tekstiiltöölise organiseerimiskoosolek, millest võttis osa 150 töölise. Kuna Tartu tekstiiltöölise arv üldse on 300 ümber, siis võib osavõttu lugeda väga elavaks.

Koosolekul kõneles E. Tekstiiltöölise Ühingu sekretär A. Jaanus tekstiiltöölise olukorrast ja organiseerimisest.

Läbirääkimistel selgus, et tekstiiltöölise palga madalpunkt asub Tartus. Näiteks Kuusiku villavabrikus teenivad noor- ja abitöölised ca 3 kuni 7 senti tunnis, heaks palgaks loetakse, kui teenitakse üks kroon päevas. Kui keegi on julenud minna palga juure nõudma, siis püütakse sellest kui soovimatust elemendist saada lahti. Mõni päev tagasi vallandati nimetatud käitisest 11 töölise põhjust teatamata. Töölised arvavad vallandamise põhjuseks hiljutist palgatõstmise soovi.

Töölistel on oma huvide kaitsmine seda raskem, et kolmes suuremas tööstuses: „Estonia“, „Meltsas ja „Kuusikul“ puuduvad töölisanemad. Nende valimine ettevõtjate surve tõttu aga on takistatud. On vallandatud töölise sellepärast, et nad on hakanud töölisanema valimisi organiseerima.

Senine olukord on töölise meeleheitele viinud ja nad panevad suuri lootusi E. Tekstiiltöölise Ühingu Tartu Osakonnale. Organiseerimiskoosolekul avaldasid juba saja töölise ümber soovi osakonna liikmeks astuda.

A. Ja.

Töölisanemaid bolokteerimas.

„Ühistrükikoda“ vallandas 15. juunil päeva pealt töölise K. Vainula, makstes ette 1 kuu palga. Vallandamine sündis seoses töölisanema valimisega, kuna nimetatud tööline oli ettevõtte juhatuse arvates töölisanema kandidaat.

„Ühistrükikoda“ on ühistegeliste ringkondade oma, mis näitab meie ühistegeliste asutuste töölisanenulist suunda.

Kaevandusis valiti töölisvanemaid.

A.-s. „Kiviõli“ kaevanduses ja õlivabrikus puudusid seni töölisanemad. Eelmistel aastatel on tehtud töölise poolt korduvalt katseid töölisanemate valimiseks, kuid alati on need ebaõnnestunud mitmesugustel põhjustel. Kord on agaramad, algatajad töölised vallandatud kaevanduse juhatuse poolt, enne kui valimised toimusid, teinekord oli töölise kartuse tõttu töölise osavõtt koosolekuist väikesearyuline. Nüüd on Kaevandustöölise Ühingu Kiviõli Osakonna agaral algatusel valimised toimunud paremini, kui seda oleks võinud loota seniste kogemuste järele.

A.-s. „Kiviõli“ kaevanduses ja õlivabrikus töötas valimiste momendil 1030 töölise, kellel oli õigus valimistest osavõtuks. Valimistel anti hääli 830. See on võrdlemisi suur protsent teiste käitiste töölisanemate valimisega võrreldes. Raskuseks valimistel on seni olnud veel asjaolu, et Kiviõlis töötab võrdlemisi rohkesti venelasi, keda keeleliste raskuste tõttu seni ei suudetud aktiivselt tõmmata kaasa. Nüüd on Kaevandustöölise Ühingu õnnestunud ka vene rahvusest töölise tuua valimistele ja ametiühingusse.

Vastavalt töölise arvule valiti 6 liikmeline töölisnõukogu. Töölisnõukogu liikmed said hääli 669—755, seega haruldaset suur %. Töölisnõukogu liikmeteks valiti J. Koort, J. Tuuder, A. Lipp, V. Klimõč, E. Raudsalu ja K. Aruküll. Nii töölisnõukogu liikmed kui ka neile valitud 6 asemikku on kõik aktiivsed ametiühinglased — Kaevandustöölise Ühingu või osakonna juhatuse liikmed ja nende kandidaadid.

„Küttejõu“ kaevandus oli samuti seni kohaks, kus töölistel korduvatele katsetele vaatamata, ei õnnestunud teostada valimisi. Kuna nüüd on õnnestunud organiseerida suur osa töölise kaevandustöölise ametiühingusse, teostusid valimised hästi, ületades kõiki lootusi. Töölise arv oli valimismomendil 334 — osavõtu % valimisest 85. Seega õnnestusid valimised isegi paremini kui Kiviõlis.

Küttejõu töölisnõukogu liikmeteks valiti: Arnold Simm, Ivan Kivisild ja Aleksander Vattal. Kõik nõukogu liikmed on ametiühinglased. Väljaspoolt ametiühingut esitatud kandidaadid said 3—5 korda vähem hääli kui ametiühinglased.

Goldfeldsi töölise koosolek

peeti 7. mail s. a., kus aruandega senisest tegevusest esines Kaevandustöölise Ühingu sekretär E. Plakk. Seni on saavutatud kohal ühistöö vene ja eesti rahvusest töölise vahel. Kohtla õlitöölise osakonnal on lähemaks mureks ruumide muretsemine, sest ilma ruumideta ei edene osakonna töö. Praegu on Kohtla osakond suurim Kaevandustöölise Ühingu, sest Küttejõu ja Kiviõli töölised kuuluvad seni Kohtla õlitöölise osakonda, kuni on registreeritud Siseministeeriumis neile iseseisvad osakonnad. Samuti

kuuluvad Vaivara töölised esialgu Kohtla osakonda. Lähemas tulevikus tuleb päevakorrade Vaivara osakonna asutamine ja töölistnõukogu valimine.

Koosolekul esines keskliidu org. J. Mihkelson ettekandega ametiühingute usaldusmeeste ülesannetest organiseerimistöös.

Uude osakonna juhatusse valiti I. Goršanov, V. Rästas, Tetlev, R. Sakk ja M. Pastarus.

Küttejõu töölised pidasid oma koosoleku nädal hiljem sama päevakorraga, kus E. Plakk ja J. Mihkelson esinesid esnimetatud ettekannetega. Mõlema käitise töölised koosolekul arutati elavalt palga ja tööoludesse puutuvaid küsimusi.

Kaevandustöölised palgad on viidud alla tunduvalt sellelt tasemelt, mis oli 1929. aastal. Töölised produktiivsus on samal ajal tõusnud. Tööstuse kõrgekombiinktuuri silmas pidades, on töölised valinud palgavõitluse alustamiseks õige momendi.

Trükitöölised

on edukalt organiseerimist jätkamas. Kokkuvõtete järele 1. juuniks, olid liidu all organiseeritud ühingutes juba 650 liiget. 1. jaanuariks 1936 oli see arv 566 ja kaks aastat tagasi 300 ümber. Liidul on praegu suureks ülesandeks puhkekodu ehitamine Aegviidus, milleks on kogutud juba 8000-lkrooniline kapital. Puhkekodu loodetakse suve jooksul ehitada valmis.

Spordialal on trükitöölised asunud tegevusse. Tartu ühingu osakonnas on juba pikemat aega töötanud spordiosakond, Tallinnas asutati see juuni kuus, ka Viljandis on kujunenud juba sportlik koondis. Liit hakkab nende tegevust ühtlustama.

Liit annab juba kolmandat aastat välja oma ajakirja „Trükitöölised“, milline ilmub 1 kord kuus. Samuti antakse välja ka kutsealalist tehnilist ajakirja „Trükitehnikat“ 6 korda aastas. Suuremateks ülesanneteks seisab liidul ees palgavõitlus ja kollektiivlepingute sisseviimine trükitööstusse.

Töölisvanemad linna ehitusosakonda.

Tallinna linna Ehitusosakonna juure kuuluvate käitiste töölised nõudmisel oli ehitusosakonna poolt kokku kutsutud 7. juunil Pritsimaja saali töölised üldkogu koosolek töölistnõukogu liikmete kandidaatide ülesseadmiseks ja valimiskomisjoni valimiseks. Ehitusosakonnas on tööl ligi 700 töölised, seega tuleb Tööst. käit. töölisk. asut. seaduse alusel valida 5-e liikmeline töölistnõukogu. Koosolekul kõneles töölistnõukogu ülesannetest ja valimise korrast A. A. Ben. Valitud valimiskomisjon asus tööle valimiste korraldamiseks.

Ehitusosakonna tööd asuvad mööda linna laiali ja töölised palgad on võrdlemisi madalad. Valitaval töölistnõukogul on kindlasti palju tööd.

Autojuhtide ühingu uuesti JTF liikmeks.

Omavalitsus oli autojuhtide ühingu Rahvusvahelise Transportitöölised Föderatsiooni (JTF) liige. Va-

luuta kitsenduste ajajärgul langes ühingu välja liikmemaksu maksmata jätmise pärast. Kevadel otsustati uuesti astuda liikmeks. Seega on ühingu oma rahvusvahelised sidemed uuendanud.

E. Tekstiiltöölised Ühingu Tartu osakonna

peakoosolek peeti puhkepäeval 7. juunil Filosoofi 11. Koosolekust võttis osa 42 liiget, mis suvise aja kohta küllalt suur. Koosolekut juhatas A. Erdmann, protokollis L. Zir-nask.

E. T. ühingu sekretär A. Jaanus refereris: Palgaolude korraldamisest kohtadel.

A. Erdmann andis aru Ühingu kongressist, mis peeti 17. mail Tallinnas.

Kuna koosolek oli esimene peale asutamiskoosolekut, siis tuli ka juhatus valimisele, kuhu pääsesid: A. Erdmann, K. Jürgens, V. Kotserõgin, L. Zir-nask, R. Tärna, V. Orav, A. Nigol, J. Markus ja R. Tätte.

Revisjonikomisjoni valiti: N. Ivanov, A. Kull, I. Soome, A. Keiss ja L. Toots.

Lähema töökava juures märgiti töölisvanemate valimiste korraldamist ja suurema organiseerimise alustamist. Praegu kuulub Tartu osakonda 100 liikme ümber.

Maatöölised ei ole organiseerimisevabadust.

Alates 1935. a. märtsi kuust ei registri politseikomissarid kohtadel Üleriikliku Maatööraha Ühisuse osakondade koosolekuid, Paljudel kordadel on Siseministeriumis maatöölised nõutud organiseerimisevabadust ja seda on ka lubatud, kuid praegu on küsimus veel lõplikult otsustamata. 9. mail pidi Uue-Vändra vallas kõnelema põllutöölised õnnetuspensionari peakomisjoni liige A. A. Ben põllutöölised õnnetuskindlustusest, kuid koosolekut ei lubatud Pärnumaa 1. jaoskonna politseikomissari poolt. Koosoleku ära keelamine kanti veelkord ette Siseministeriumis. Tegevusvabaduse puudumise tõttu on Üleriikl. Maatööraha Ühisusel tulnud ette raskusi oma kinnisvarade kasutamisega, nii müüdi maha juba oksjonil E. Maapanga nõudel Surju rahvamaja vallasvara. E. Maapanga tähtajalist maksu ei saanud Ü. M. Ühisus õien-dada, kuna puudub tegevusvabadus.

Ül. Maatööraha Ühisuse juhatuse poolt on Siseministeriumis tähelepanu juhitud ka meil ratifitseeritud maatöölised ühinemisevabaduse konventsioonile.

Tekstiiltöölised Ühingu Narva Osakonnas

areneb organiseerimistöö jõudsasti. Igal juhatus koosolekul s. o. iga nädal võetakse vastu keskmiselt 25 uut liiget. Osakonnal on praegu juba 1200 liiget. Tööd annab organiseerimistöö juhatuse liikmetele rohkesti. Liikmemaksud on laekunud seni võrdlemisi rahuldavalt. Osakonna üldkoosolekul määrati liikmemaksu alammääraks 15 senti kuus, kuid tegelikult maksavad töölised vabatahtlikult enam kui 15 senti kuus.

E. Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu organiseerimise tulemusi.

E. Toidu- ja maitseainete töölise ametiühingu koosseisu kuuluvad:

1. pagari-, kondiitri- ja leivatöölised ning väljavedajad.
2. jahuveskite töölised,
3. schokolaadi-, karamelli- ja biskviiditöölised,
4. napsi-, õlle- ja karastavate jookide töölised,
5. kalatöölised,
6. piimatöölised,
7. maitseainetetöölised ja
8. tubakatöölised.

Kuni käesoleva aasta alguseni kuulusid ühinguusse peamiselt pagari-, kondiitri- ja leivatöölised, ning samade tööalade saaduste väljavedajad.

Põhjus on lihtne, miks tähendatud töölised erilisel tundsidi huvi organisatsiooni vastu. 1929. a. kehtima pandud pagarite öötöökeeluseaduse elluviimine, kättevõidetud olukorra kaitsmine ja keeluseaduse järelevalve teostamine sundisid pagari- ja leivatöölisi organiseeruma.

Ühingu juhatus on pidevalt võidelnud seaduse rikkujatega, kulutades järelevalve teostamiseks suuri summasid. Et seaduserikkumine muutus massiliseks madalate karistussummade ja nõrga järelevalve tõttu, pühendas juhatus kogu jõu selleks, et parandada olukorda. Selgituseks olgu üteldud, et tänava aasta on ühingu poolt lastud koostada 54 protokollitöö keeluseaduse rikkujatele.

Et kogu juhatuse energia ja rahalised sissetulekud olid pühendatud pagarite öötöökeeluseaduse järelevalvele, jäi teiste kutsealade organiseerimine tahaplaanile.

E. T. Keskkliidu poolt algatatud organiseerimiskulud jaotatakse juhatus toidu- ja maitseainete tööalal töötavad töölised eeltähendatud gruppidesse ja hakkas iga gruppi eraldi organiseerima seepärast, et igal grupil on töö- ja palgatingimused erinevad.

Nagu kogemused näitavad, on kutsegruppide viisi organiseerimine annud häid tulemusi.

Seni on asutatud pagari-, kondiitri- ja leivatöölise ning väljavedajate osakonnad. Kala, napsi, õlle, karastavate jookide, schokolaadi, karamelli ja biskviidi töölise hulga on valitud usaldusmehed, kes töötavad tihedalt kontaktis ühingu juhatusega. Sügisel kindlasti asutatakse ka neile töölisele oma iseseisvaid osakonnad.

Täiesti organiseerimata on veel piima-, maitseainete-, jahuveskite- ja tubakatöölised. Loodame, et eeloleval hooajal suudame ka need kutsealad organiseerida. Arusaamatuste vältimiseks olgu tähendatud, et liha- ja vorstitöölised, kes varem kuulusid E. Toidu- ja maitseainetetöölise ametiühingusse, asutasid hiljem iseseisva ühingu, et parandada oma töö ja palgatingimusi edukamalt.

Üle 50% oma kutsealal töötavaid töölisi on organiseerinud kondiitrite osakond, sellele järgnevad leivatöölise, pagarite jne. osakonnad. On isegi suuremaid tööstusi, kus kõik töölised kuuluvad ühingusse. Sarnases tööstuses kasseerib liikmemaksu usaldusmees, samuti valvab usaldusmees selle järele, et uustulnuk tööstuses astuks ühingu liikmeks.

Suuri raskusi valmistab juhatusele töölisevanemate valimise korraldamine, kus need organid puuduvad. Vaatamata sellele, on siiski paaris suuremas käitises valimised teostatud.

Eeltähendatud töö tulemusena on ühingu liik-

mete arv, võrreldes mullusega, tõusnud üle 100%. Vastavalt sellele on 1936. a. eelarves nähtud ette liikmemaksu summa juba 5 kuuga laekunud. Muidugi on ka väljaminekud tunduvalt suurenenud organiseerimise ja kantsleikulude arvel.

Üldiselt peab tähendama seda, et sarnast hoogu ja üksteisest arusaamist organiseerimistööd varem pole kunagi olnud. Ed. Loot.

Tallinna maalrite elust.

Tallinna Maalritöölise Ametiühingu juhatus alustas veebruarikuul läbirääkimisi palgaolude paranduse ja kollektiivlepingu sõlmimise suhtes Tallinna Maalermeisterite Ametiühinguga. Neljapäeval, 12. juunil, oli Tallinna Maalermeisterite Ametiühingu üldkoosolek Kaubandus-tööstuskoja ruumes, kuhu ilmusid ka töölise esindajad, ametiühingu juhatuse liikmed Petrov, Aru ja Võimula. Kogu see õhtu tuli murda nendega piike 3 tundi ja ei võitu ega kaotust kummalgi pool. Härrad meistrid tunnistasid avameelselt, et nende seisukord on kriitiline, sest o.-ü. „Maja“ hankivat kõik tööd omale, nii et neil ei olevat enam midagi teha. Meestritel, kes töötasid varem 30—40 mehega, on nüüd kõigest 3 meest ja mõnel ei olevat mitte ühtegi meest. Peale o.-ü. „Maja“ olevat veel sadu poolõpinud töölisi, kes töid hangivad nii odavalt, et meistrid ei saa nendega võistelda. Koosolejad toonitasid, et töölised peaksid asuma võitlusele niisuguste pahede vastu, töölise esitajad vastasid, kirjutage kollektiivlepingule alla, siis katsume teid aidata, muidu aga mitte jne. Jutu lõpuks öeldi, et siis kirjutame kaheksa lepingule alla, kui ametiühingust kaovad artelli liikmed ja väike ettevõtjad enne mitte.

Töölise palgad kerkivad tasapisi, sent ja viie senti haaval, nii et keskmine palgatase on 35—40 senti tund, 45—50 sendilise tunnitasuga töölisi on vähe. Meistritele esitatud kollektiivlepingus oli alammääraks võetud 50 senti tund. Enamikus ollakse rahul 35—40 sendilise tunnitasuga. Kardetakse juurde küsida, vast ehk meister vihastab ja saadab vära taha. Kui juhid jutu sellele, et ühiselt palka juurde nõuda, siis vastatakse, ah, mineval aastal streikisime siis me saime? Neile, kes sellase küsimuse esitavad, pean tuletama seda meele, et see streik andis meile väga palju. Enne streiki ei maksetud kellelegi ületundide eest lisatasu 50%, nüüd maksetakse, enne streiki ei olnud töölised haigekassade liikmed, väljaarvatud paaris ettevõttes. Nüüd on peamiselt kõigis ettevõtetes töölised haigekassa all. Ka palk on 5—10 senti tunnis tõusnud. Seda kõike kokku võttes peab ütleva, et meie võitsime 75% — veel üks väikene nõks ja meie võit on 100%.

T. Võimula.

Meremeeste koosolek

peeti 7. juunil „Meremeeste Kodus“. Kuna kokku ei olnud tulnud tarvilist arvu liikmeid, siis peeti see koosolek informatsiooniks möödunud palgakonflikti arutamise puhul. Meremehe ei rahulda saadud palgakõrgendus ja töötülide lahendamise komisjoni otsus ei leitud olevat õiglane. Samuti on puudusi toiduküsimuses jne.

Koosolekul andis seletusi föötül. asjus Keskkliidust A. Offenbach.

Ringvaade.

Haiguskindlustuse seaduse

muutmist ei ole oodata enne sügist. Haiguskindlustuse seadusega tahetakse lahendada ka sadamatöölise haiguskindlustust, kuigi sadamatöölised nõudsid nende haiguskindlustuse kiiremat maksmapanekut, eraldi üldise haiguskindlustuse seaduse muutmisest.

Tööinspektsiooni seadus

tahetakse ka uuel kujul kehtima panna, milleks vastavad eeltööd on käimas.

Vanaduse- ja invaliidsuse-

seaduse maksmapanemine näib venivat ja arvatavasti ei lähe nii pea läbi. Nagu ministeeriumist kuulda, võtab selle viimistlemine veelgi aasta aega.

Uus pensionite seadus,

mis haarab oma alla riigi- ja omavalitsusteenijate, samuti ka haigekassateenijate pensioneerimist, pannakse kehtima lähemal ajal. Eelnõu ise on valmis.

Tööstusseaduse

kohta antakse tervishoiu määrused. Nende materjalide kogumine on praegu sotsiaalministeeriumis käsil ja esimesena näeb valgust vist määrus trükikodade kohta.

Töötülide lahendamise

komisjoni töö on sotsiaalministri arvates „edukalt arenenud“ ja seetõttu praegu ei kavatseta muuta seadust Kesklidu poolt esitatud märgukirjas ülestõstetud aluste kohaselt

Minimaalpalgade seadus

on sotsiaalministeeriumis seismas, ja selle käiku laskmist ei ole niipea loota. Arvestades mõningaid raskusi seaduse kehtimapanekul, ei ole see küsimus sotsiaalministeeriumi seisukohalt veel küps.

Töölaagrid tulemas.

Kuna linnades, eriti Tallinnas, on palju neid inimesi, kes vaesuse või muul põhjusel on hakanud kerjajateks, samuti on ka palju, kes ei taha mõnel põhjusel tööd teha, siis on sotsiaalministeeriumil kavatsus asutada erilised töölaagrid, kuhu need inimesed sundlikult paigutatakse. Sinna paigutatakse ka neid inimesi, kes ei taha oma kohustusi perekonna vastu täita ja loobuvad teenis- tusest.

Narva Kalevivabrik tõstis pensionitasu.

Teatavasti Narva suured tekstiilvabrikud on maksnud seni oma vanematele tööliste väikest pensionit, mis kaugeltki ei ulatu rahuldama tööliste minimaalsemaidki nõudeid. Teistest käitistest on Kalevivabriku tööliste olukord siiski teataval määral parem, nii naturaaltasude kui ka vanade tööliste pensioni suhtes. Kalevivabrik tõstis hiljuti oma vanade tööliste pensionit 10 kroonile kuus ja annab prii korteri elu lõpuni.

Meleski vabrik jääb seisma.

Meleski klaasivabrik jäi seisma juba mai kuus ja teenistuse kaotasid 25 õppinud töölisi. Meie õppinud töölistel on raske leida uut töökohta. Välismaal tarvitatakse meie töölisi heal meelel ja nad on isegi eelistatud tööjõud, kuid siin tekitab raskusi töölubade saamine. Naaberriiges — Lätis ja Soomes — ei anta meie tööliste kergesti tööloba. Meil aga sellevastu võivad välismaised tööjõud teetseda suuremate raskusteta. Nii on näiteks Lorupi klaasivabrikus 10 välismaalast tööl. Neist võiks meie töölised asendada kuut. Välismaised tööjõud ei õpeta meie töölisi välja, vaid töötavad oma ette kambas: 1 meister-spets ja 2 abilist. Nende välismaiste õppinud töölise töölubasid on lubatud võtta revideerimisele. Tööload lõppesid neil 1. dets. 1935. a. ja pikendati siis k. a. juuni kuuni. Lähemal ajal lõpevad jälle nende tööload ja siis peaks neid võtma revideerimisele, sest ka meie õppinud töölised vajavad tööd ja leiba.

Maatöölise esindajad õnnetuspensionide komisjonis

Põllutöölise õnnetusjuhtumiste vastu kindlustamise seaduse § 41 põhjal nimetas E. T. Kesklit kohalikesse õnnetuspensionide komisjonidesse töölise esindajaiks:

1. jsk. tööinsp. piirk. koh. kom. liikmeks — Aleksander Jõeääre,
2. jsk. tööinsp. piirk. koh. kom. liikmeks — Leopold Johanson,
3. jsk. tööinsp. piirk. koh. kom. liikmeks — Voldemar Lukksepa,
4. jsk. tööinsp. piirk. koh. kom. liikmeks — Johann Posti,
5. jsk. tööinsp. piirk. koh. kom. liikmeks — Karl Luku,
6. jsk. tööinsp. piirk. koh. kom. liikmeks — Joh. Linnu.

Seaduse § 43 põhjal nimetati õnnetuspensionide peakomisjoni Aleksander Aben.

SISU: 1. Töötülide lahendamise seaduse muutmisest. 2. Uued maksud. Kogukonnamaks ja isikumaks. 3. „Tühikuid“ töötülide lahendamise seaduses. 4. Maatöölise koda. 5. Töölistekoda. 6. Tööliste puhkeajal odavam sõit. 7. Soome Tekstiiltöölise Liit 30-aastane. 8. Töövõitluste rindelt. 9. Ametiühingute ja töölisanemate tegevusest. 10. Ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja *L. Metslang.*

Väljaandja *E. Töölisühingute Kesklit.* Ilmub kord kous. Tellimishind: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti, üksiknumber 10 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31—4, tel. 460-52.

Ilmunud 27. juunil 1936.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühiseuse trükikoda. Pikk t. 2. 1936.